

ע"פ 169/14 - אבל קפלן נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 169/14

לפני: כבוד השופטת א' חיות
כבוד השופט ח' מלצר
כבוד השופטת ד' ברק-ארז

המערער: אבל קפלן

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי באר שבע
מיום 27.11.2013 בתיק פ 017212-11-12

תאריך הישיבה: ט"ז בכסלו התשע"ה (08.12.2014)
בשם המערער: עו"ד דוד ירון; עו"ד אורטל גרנות-גבאי
בשם המשיבה: עו"ד אבי וסטרמן

פסק-דין

השופטת א' חיות:

ערעור על חומרת העונשים שגזר בית המשפט המחוזי (כב' השופט נ' זלוצ'ובר) על המערער.

רקע עובדתי

עמוד 1

1. המערער הורשע ביום 13.8.2013 בעבירה של חבלה בכוונה מחמירה לפי סעיף 329(א)(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק או חוק העונשין). על פי המתואר בהכרעת הדין, המתלונן הגיע לדירתם של המערער, פרננדו - אחיינו של המערער - ואשה נוספת בשם מור נוכח חשדו כי פרננדו עושה שימוש בכרטיס האשראי שלו. לאחר דין ודברים בין המתלונן לפרננדו הוסכם כי המתלונן ישוב במועד אחר לקבל את כספו מפרננדו, אך פרננדו לא הגיע למפגש המתוכנן. המתלונן, שלא רצה לשוב ריקם, דרש את כספו ממור והשניים נסעו לחברותיה שם היא גייסה 500 ש"ח ושבה עם המתלונן לדירה. המערער הגיע אף הוא לדירה והודיע למתלונן כי הוא ניגש לגייס עבורו 500 ש"ח נוספים וביקש ממנו להמתין לו בחניה הסמוכה לבניין והמתלונן עשה כן. לאחר מספר דקות הגיעו המערער ופרננדו לחניה כשהם מצוידים בסכינים והחלו לרדוף אחר המתלונן אשר נמלט לבניין סמוך. השניים השיגו אותו ודקרו אותו בחזה, בבטן ובידיו. למרבה המזל הצליח המתלונן להימלט מתוקפיו ונכנס לרכב מזדמן שעצר, אולם המערער ופרננדו המשיכו לרדוף אחר הרכב כשהם מנופפים לעברו בסכינים, מנסים לפתוח את דלתות הרכב ומכים בו בכוח. בעקבות דקירתו, אושפז המתלונן בבית חולים ואובחן כי הוא סובל מפצע דקירה חודר בצלעותיו, פצע דקירה במותנו ופצעי דקירה בידיו. כן נמצא כי נגרם לו קרע בכבד ונוזל דמי בחלל הפלאורה, הוכנס נקז לחזהו והוא אושפז להשגחה. נוכח פציעות אלו, שוחרר המתלונן משירותו הצבאי.

2. בפתח גזר הדין עמד בית המשפט המחוזי על חומרת העבירה בה הורשע המערער והוסיף וציין כי הפציעות שגרמו המערער ופרננדו למתלונן הן קשות והוא אף שוחרר משירות צבאי נוכח פציעות אלו. במעשיו, כך קבע בית המשפט, פגע העורר בערך החברתי המוגן של שלמות הגוף ולאחר שסקר את הנסיבות הקשורות בביצוע העבירה ואת מדיניות הענישה הנהוגה במקרים כגון דא, קבע בית המשפט קמא כי מתחם העונש ההולם לעבירה בה הורשע המערער נע בין שש שנות מאסר לעשר שנות מאסר. בקביעת עונשו של המערער בתוך מתחם זה, שקל בית המשפט את העובדה כי אין למערער עבר פלילי, כי הוא עלה לבדו מארגנטינה ואינו דובר עברית, כי התנצל בפני המתלונן וכי אמו מגדלת את בתו הקטנה בתמיכתו הכספית, שתיפסק עם כניסתו למאסר. בית המשפט גזר, אפוא, על המערער שש וחצי שנות מאסר בניכוי ימי מעצרו, 18 חודשי מאסר על תנאי שלא יעבור במשך שלוש שנים מיום שחרורו עבירה לפי סעיף 380 לחוק העונשין וכן פיצוי למתלונן בסך 20,000 ש"ח.

3. פרננדו, שותפו של המערער לביצוע העבירה, נמלט מן הרשויות ולאחר שאותר הוא הועמד לדין בנפרד (ת"פ 42963-01-13) והורשע על יסוד הודאתו במסגרת הסדר טיעון בעבירה של חבלה בכוונה מחמירה, לפי סעיף 329(א)(1) לחוק העונשין וכן בעבירה של החזקת סכין לפי סעיף 186(א) לחוק, באיומים לפי סעיף 192 לחוק, בשיבוש מהלכי משפט, לפי סעיף 224 לחוק ובעבירה של הונאה בכרטיסי חיוב, לפי סעיף 17 לחוק כרטיסי חיוב, התשמ"ו-1986. הסדר הטיעון בעניינו של פרננדו לא כלל הסכמה לעניין העונש, וביום 23.12.2013 גזר עליו בית המשפט המחוזי (כב' השופט א' ביתן) 6 שנות מאסר בפועל, 12 חודשי מאסר על תנאי שלא יעבור עבירת אלימות מסוג פשע למשך שנתיים מיום שחרורו. כמו כן, חייב אותו בית המשפט בתשלום פיצוי למתלונן בסך 20,000 ש"ח. בית המשפט אף הפעיל עונש מאסר על תנאי בן ארבעה חודשים שהיה תלוי ועומד נגדו, לריצוי במצטבר. ערעור שהגיש פרננדו לבית משפט זה על חומרת עונשו (ע"פ 981/14) צפוי להישמע במהלך חודש אפריל 2015.

טענות הצדדים והתסקיר המשלים

4. מכאן הערעור שבפנינו בו טוען המערער כי מתחם העונש שנקבע בעניינו על ידי בית המשפט קמא שגוי ואינו תואם את רמת הענישה הנהוגה בעבירות של חבלה בכוונה מחמירה ואף אינו תואם את מתחם העונש שנקבע בעניינו של פרננדו ביחס לאותו אירוע בדיוק. עוד טוען המערער כי בית המשפט קמא לא התחשב במסגרת השיקולים לקולה

בעובדה כי פרננדו היה היוזם והמבצע העיקרי ואף נמלט מרשויות החוק במשך חודשים ארוכים בעוד שהמערער הסגיר עצמו למשטרה. המערער מוסיף וטוען כי המתלונן נהג בבריונות מול מור וכתוצאה מהאירוע לא נגרם לו נזק לטווח ארוך או נכות צמיתה. עיקר טרונייתו של המערער מופנית כלפי העובדה כי נגזר עליו עונש כבד יותר מזה שהוטל על פרננדו, למרות שפרננדו, לגישתו, היה היוזם והמבצע העיקרי וכן למרות שפרננדו הורשע בעבירות נוספות ויש לו עבר פלילי. אשר לפיצוי בו חויב טוען המערער כי הוא אינו יכול לעמוד בתשלום הפיצוי למתלונן והוא מבקש כי הפיצוי יבוטל ולמצער כי מועד התשלום יידחה עד לסיום ריצוי עונש המאסר בפועל, על מנת שלא יצבור ריביות וקנסות.

5. המדינה טוענת מצידה כי יש לדחות את הערעור בציינה כי העבירה שביצע המערער היא חמורה וקשה ובניגוד לטענתו, נגרמו למתלונן בעטייה נזקים פיזיים קשים והוא אף שוחרר משירות צבאי ולדבריו חי בפחד מאז האירוע. המדינה מוסיפה וטוענת כי המערער לא לקח אחריות על מעשיו ואף שבמסגרת הטיעונים לעונש בבית המשפט קמא הביע נכונות לפצות את המתלונן, הוא לא עשה כן עד עתה. אשר לטענתו של המערער כי פרננדו היה הגורם דומיננטי באירוע, טוענת המדינה כי לא כך הדבר והמערער הוא זה שיזם את האירוע כאשר ביקש מהמתלונן להמתין בחניה.

6. בתסקירו המשלים, ציין שירות המבחן למבוגרים כי המערער, המרצה את מאסרו בבית הסוהר "צלמון", העיד על עצמו כמי שהשתמש בעבר בסמים וכי בדיקות שנלקחות ממנו עתה מעידות כי הוא נקי מסמים. עוד צוין כי המערער מועסק בכלא ללא אירועים חריגים וללא בעיות משמעת ומקיים קשר רציף עם השירות הסוציאלי. לאחר קבלת התסקיר המשלים, הגיש המערער בקשה להורות על הגשת תסקיר חדש וזאת נוכח מצבו הפיזי הקשה וטענתו כי איבד למעלה מרבע ממשקל גופו מאז נאסר וכן נוכח שגיאות שנפלו לשיטתו בתסקיר. שירות המבחן התבקש להתייחס לבקשה במסגרת הדיון בערעור, ובמהלך הדיון מסרה קצינת המבחן כי בעיותיו הרפואיות של המערער טופלו ועוד נמסר כי המערער אינו דובר עברית והדבר מקשה על התקשורת בינו ובין גורמי הטיפול בכלא וכן על שילובו בקבוצת טיפול מתאימה.

להשלמת התמונה יצוין, כי במהלך הדיון בערעור ולאחר שמיעת הערותינו הסכימה המדינה להפחתת שישה חודשים מעונשו של המערער על מנת להשוותו לעונש המאסר שנגזר על פרננדו.

דיון והכרעה

7. דין הערעור להתקבל.

המעשים בהם הורשע המערער הינם קשים ואלימים ביותר. המערער טמן למתלונן פח ושלה אותו להמתין בחניה בצפייה לקבל את כספו ואז הפתיעו אותו הוא ופרננדו בסכינים שלופות הלמו בו, דקרו אותו ולא הרפו גם לאחר שהצליח להימלט מהם כשהוא פצוע, ולהיכנס לרכב חולף. כתוצאה ממעשים אלה ובניגוד לטענת המערער, נגרמו למתלונן נזקים נפשיים ופיזיים והוא שוחרר משירות צבאי.

בית משפט זה עמד לא אחת על הצורך למגר את תופעת הסכינאות אשר הפכה, למרבה הצער, אמצעי נפוץ ליישוב סכסוכים (ע"פ 8912/13 מדינת ישראל נ' טל, פסקה 11 (13.2.2014)) וכן על הצורך להחמיר בעונשם של אלה החוטאים בכך (ע"פ 3578/08 עוואדרה נ' מדינת ישראל, פסקה 45 (13.4.2010)). כפי שהוטעם מדובר

בתופעה ש"זכתה לכינוי המפוקפק 'תת תרבות הסכין' - ואכן 'תת', שפל המדרגה, יש בו, סכין יש בו, אך תרבות אין בו" (ע"פ 7712/12 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה כ"ח (23.5.2013)). בהיבט זה, העונש שנגזר על המערער בגין מעשיו אינו מצדיק התערבות. עם זאת קיימים במקרה דנן טעמים שהובילו אותנו אל המסקנה כי יש להפחית מעונשו של המערער אף מעבר להפחתה שהמדינה הסכימה לה, והם נעוצים בעיקרם בעקרון אחידות הענישה.

8. נוכח בריחתו של פרננדו הוא הועמד לדין בהליך נפרד, כאמור, ונקבע לגביו מתחם עונש שונה מזה שנקבע בעניינו של המערער בגין אותו האירוע. כך יצא שהרף התחתון בעניינו של פרננדו הועמד על חמש שנות מאסר ואילו בעניינו של המערער על שש שנות מאסר. בכך יש משום סטיה מעקרון אחידות הענישה המשמיע לנו שוויון בפני החוק ומניעת אי-צדק "בחריגה ממדיניות הענישה הנוהגת, על ידי החלת שיקולי ענישה דומים על נאשמים שהעבירה בה הורשעו ונסיבותיה דומות או זהות (ע"פ 4597/13 פיצו נ' מדינת ישראל, פסקה 22 (22.9.2013) והאסמכתאות שם) (להלן: עניין פיצו). נוכח עיקרון זה ובשים לב לענישה שנקבעה במקרים דומים (ראו למשל: ע"פ 1552/08 פרטוש נ' מדינת ישראל, פסקה 18 (29.10.2008)) יש קושי לקבל את המתחם שקבע בית המשפט קמא בעניינו של המערער. פן אחר של עקרון אחידות הענישה, משמיע לנו כי יש לקיים יחס הולם בין עונשיהם של השותפים לאותו מעשה עבירה, כך שמדרג הענישה בין השותפים לבין עצמם, ישקף את חלקם היחסי בביצוע העבירה (עניין פיצו, שם).

העבירה בגינה הורשע המערער היא אכן חמורה, וכפי שנסקר לעיל יש להחמיר בעונשם של המבצעים עבירות מסוג זה. טענת המשיבה לפיה חלקו של המערער באירוע הדקירות אינו נופל מזה של פרננדו אף היא מסברת את האוזן בהינתן נסיבות המקרה כולן. עם זאת, יש לזכור כי פרננדו נמלט מאימת הדין והורשע, הגם שבהסדר טיעון, בשורה של עבירות נוספות ובהן: אימים, שיבוש מהלכי משפט, החזקת סכין והונאה בכרטיסי חיוב. כמו כן, פרננדו, בניגוד למערער, הינו בעל עבר פלילי ובעת ביצוע העבירות תלוי היה ועומד נגדו מאסר מותנה בר הפעלה. על כן, קשה להלום מדוע נגזר על פרננדו עונש קל מזה שהוטל על המערער והדבר טעון תיקון.

9. בשל הטעמים שפורטו לעיל, אנו סבורים כי יש להפחית שנת מאסר בפועל מעונשו של המערער ולהעמידו על חמש וחצי שנות מאסר בפועל. יתר חלקי גזר הדין יעמדו בעינם וככל שהמערער חפץ לדחות את מועד תשלום הפיצוי או לפרוס אותו לתשלומים יש בידו לפנות בעניין זה אל המרכז לגביית קנסות בהתאם לחוק המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות, התשנ"ה-1995.

בשולי פסק הדין נעיר כי העובדה שלאסיר יש קושי לתקשר עם הגורמים הרלוונטיים בכלא, בשל אישיותו או בשל מחסומי שפה, אינה משחררת את הרשויות מהתייחסות למצב רפואי המצדיק טיפול והשגחה. נוכח איבוד המשקל המהותי שסבל המערער עד שהעניין טופל במקרה דנן נראה כי חל עיכוב מסוים באיתור הבעיה שממנה הוא סובל, ויש לקוות כי הגורמים בשב"ס ימצאו דרך לתקשר עמו למרות קשיי השפה על מנת שהדבר לא ישנה.

ניתן היום, כ"ד בכסלו התשע"ה (16.12.2014).

שופטת

שופט

שופטת
